

ULUSLAR ARASI CEZA MAHKEMESİ KOALİSYONU

“Mavi Marmara” olayı nedir, konunun UCM ile ilgisi var mıdır?

İHH İnsani Yardım Vakfı adlı sivil toplum kuruluşu önderliğinde, İsrail’in ablukası altındaki Gazze’ye insani yardım malzemesi ve 37 farklı ülkeden 663 aktivisti taşıyan Mavi Marmara gemisiyle yola çıkan gemi konvoyuna 31 Mayıs 2010 tarihinde Gazze açıklarındaki uluslararası sularda İsrail komandoları tarafından müdahale edilmiş ve müdahale sonucu Mavi Marmara gemisinde bulunan dokuz aktivist hayatını kaybetmiştir. Uluslararası sularda nedeni ne olursa olsun, hukuka aykırı şekilde aşırı güç kullanarak ölümlere neden olan fiil, bir insani yardım konvoyuna yapılıyorsa insanlığa karşı suçlar kapsamında değerlendirilebilir. Mavi Marmara gemisinde ateşli silah bulunmamasına rağmen, olaydan sonra yapılan incelemede geminin çeşitli bölümlerinde 250’den fazla kurşun deliği tespit edilmiştir. Konunun UCM yargı yetkisine dâhil olabilmesi, aşağıdaki şartlardan birinin yerine gelmesine bağlıdır:

- Suçlar Roma Statüsü’ne taraf bir devletin sınırları içinde işlendiğinde,
- Suçlar Roma Statüsü’ne taraf bir devletin vatandaşı tarafından işlendiğinde,
- İstisnai olarak, Roma Statüsü’nü onaylamayan bir devlet, suç karşısında mahkemenin yargı yetkisini kabul ettiğine dair bir bildirimde bulunduğu,
- İstisnai olarak, suçlar uluslararası barış ve güvenliğin tehdit veya ihlal edildiği durumlarda işlendiğinde ve BM Güvenlik Konseyi durumu BM Şartı Bölüm 7’ye uygun şekilde mahkemeye gönderdiğinde.

Suç işlediği iddia edilen ülke İsrail, Roma Statüsü’ne taraf değildir bu nedenle suçlar Roma Statüsü’ne taraf bir devletin vatandaşları tarafından işlenmemiştir. Suç ya da suçlar Roma Statüsü’ne taraf bir devletin sınırları içinde de işlenmemiştir. O halde, ilk iki koşul ile bir yere varmak mümkün olamaz. Saldırıdan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları zarar gördüğü için Türkiye, UCM’ye bir bildirimde bulunarak geçici ve olaya özgün olarak, ad hoc nitelikte UCM’nin yargılama yetkisini tanıdığını bildirirse bile, Roma Statüsü madde 12,2(a) uyarınca, “toprakları üzerinde sorun teşkil eden olayın meydana geldiği devlet ya da suç, bir uçak veya gemide işlenmiş ise gemi veya uçağın kayıtlı bulunduğu devlet” olmadığı için, Türkiye’nin talebi büyük olasılıkla reddedilecektir. Zira Mavi Marmara gemisi Türkiye değil, Komoro adaları bayrağı taşımaktadır. Komoro adaları, Roma Statüsü’ne taraftır. Bu durumda konuyu UCM gündemine götürmenin iki yolundan biri, Komoro adalarının Devlet başvurusu, diğeri ise konunun Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından uluslararası barış ve güvenliğin tehlikeye düştüğü gerekçesiyle UCM’ye havalesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu durum, aslında uluslararası barışın korunmasında mahkemenin ne büyük bir işlevi olabileceğini anlatmak için yeterlidir. Roma Statüsü’ne taraf devletlerin sayısı arttıkça, İsrail ve İsrail pozisyonundaki devletler de taraf olmaya zorlanacaktır. Mavi Marmara olayı, La Haye’deki bir başka uluslararası hukuk mercii olan Uluslararası Adalet Divanı’na götürülebilir.